

МОВОЗНАВСТВО

УДК 81'233

DOI: <https://doi.org/10.32589/2311-0821.2.2022.274922>

Н. А. Бурка

Київський національний лінгвістичний університет, Україна

e-mail: leschenko.nat@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5412-4314>

СИСТЕМАТИЗАЦІЯ УНІВЕРСАЛЬНИХ ОЗНАК СУГЕСТИВНОГО МОВЛЕННЯ ПІДЛІТКІВ

Abstract

In the article the author substantiates the interdisciplinary universal classification of the features of the teenagers' subliminal speech from the standpoint of cognitive lingual-and-energetic research. The model is based on the idea that the teenagers' speech has an exclusively supervenient nature, according to which the complex of causes of the communication occurrence generates the corresponding complex of linguistic means of its actualization as a consequence. It is proven that the propriety of organizing all the universal features of the system classification usually plays the role of factors of teenagers' speech within the following four subsystems: 1 – social-and-political, 2 – situational-and-communicative, 3 – psychological-and-genetic, 4 – physiological-and-state. It is emphasized that, taking into account the specifics of multifactorial interdisciplinary searches, there is an urgent need to deepen the elements of the classification only to its second hierarchical level: namely, to the level of classes and subclasses of universal features of the studied phenomena and phenomena of teenagers' subliminal speech. It is shown that it is quite sufficient to differentiate the elements of the system classification model of universal features of the teenagers' subliminal speech into their seven hierarchical levels: communication types, the speaker's environment, the speaker's communicative status, the speaker's temperament type, the gender, the speaker's age and the period or phase of his/her development, emotional and pragmatic potentials of the implementation of speech behaviour acts. The offered model can be used for the systematic development of programs and methods for further broader or deeper scientific searches for linguistic and energetic features of the actualization of subliminal speech by other categories of speakers.

Keywords: lingual-and-energetic research, subliminal effect, speech, teenager, features, classification.

Анотація

У статті з погляду когнітивних лінгвоенергетичних досліджень обґрунтовано міждисциплінарну універсальну класифікацію ознак сугестивного мовлення підлітків. В основу побудови моделі покладено ідею про те, що мовлення підлітка має винятково супервентну природу, відповідно до якої комплекс причин виникнення комунікації породжує як наслідок застосування ним відповідних комплексів лінгвістичних засобів її актуалізації. Доведено доцільність упорядкування всіх універсальних ознак отриманої в такий спосіб системної класифікації, які здебільшого відіграють роль чинників мовлення підлітка в межах таких чотирьох їх підсистем: 1) соціально-політичної, 2) ситуативно-комунікативної, 3) психічно-генетичної, 4) фізіологічно-станової. Підкреслено, що з урахуванням специфіки багатofакторних міждисциплінарних пошуків нагальною є необхідність поглиблення елементів класифікації лише до другого її ієрархічного рівня, тобто до рівня класів і підкласів універсальних ознак досліджуваних феноменів і явищ сугестивного мовлення підлітків. Показано, що елементи класифікації універсальних ознак сугестивного мовлення підлітка цілком достатньо диференціювати на сім ієрархічних рівнів: види комунікації, оточення мовця, комунікативний статус мовця, тип темпераменту мовця, його гендерна належність, вік мовця та період чи фаза його розвитку, емоційно-прагматичних потенціалів реалізації актів мовної поведінки. Модель пропонуємо використовувати для системної розробки програм і методик цілої низки подальших ширших або глибших наукових пошуків лінгвоенергетичних особливостей актуалізації сугестивного мовлення іншими категоріями мовців.

Ключові слова: лінгвоенергетичні дослідження, сугестія, мовлення, підліток, ознаки, класифікація.

Вступ. У межах започаткованого нами міждисциплінарного наукового пізнання особливостей комунікативної поведінки підлітка взагалі та мовленнєвої зокрема було з'ясовано, що вона має винятково супервентну природу (Kim, 1993), відповідно до якої в процесах комунікації комплекс причин, що впливають на її виникнення та перебіг, породжує відповідний комплекс наслідків, що впливають на добір підлітком лінгвальних та позалінгвальних засобів спілкування. При цьому було доведено (Бурка, 2020а, 2020б) ефективність проведення зазначеного наукового пошуку на ґрунті методологічних основ когнітивних лінгвоенергетичних досліджень (Калита & Клименюк, 2022).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На підставі попереднього аналізу ми продемонстрували (Бурка, 2020б) доцільність багатофакторного міждисциплінарного розгляду феномена підліткової комунікації, а також звернули увагу на необхідність моделювання систем чинників, сукупності яких впливають на особливості саморозвитку процесів породження мовлення та відповідних комунікативних дій мовця. Підкреслимо, що саме в цій праці сформовано системну модель комплексів факторів, супервентних на комплекси лінгвальних і позалінгвальних засобів актуалізації мови підлітком. Подальший крок було зроблено нами в праці (Бурка, 2020а), присвяченій обґрунтуванню моделі впливу системи чинників на психічні механізми актуалізації сугестивного мовлення підлітка. У ній було описано чотири системи взаємопов'язаних чинників: 1 – соціально-політичних, 2 – ситуативно-комунікативних, 3 – психічно-генетичних, 4 – фізіологічно-станових. Так відбувалося покрокове розв'язання загальної проблеми формування теоретичних підвалин започаткованого системного міждисциплінарного дослідження когнітивних лінгвоенергетичних особливостей актуалізації лінгвальних і позалінгвальних засобів сугестивного мовлення підлітків. Ми сформуваємо провідні методологічні ідеї в праці (Бурка & Калита, 2019), у якій розкрили стратегії, тактики та основні засоби зазначеного міждисциплінарного дослідження когнітивних закономірностей просодичної організації маніпулятивного мовлення. При цьому обґрунтування згадуваних системних вербально-графічних моделей провадилося з урахуванням можливості кожної з них слугувати в подальшому робочим блоком, придатним без будь-яких ускладнень для інтегрування у відповідну кібернетичну мегамоделю синергетичного саморозвитку сугестивної мовної поведінки підлітка. За цих обставин, з погляду забезпечення потенційної можливості побудови перспективної мегамоделі, не розв'язаним лишалося методологічно важливе питання пошуку універсальної системної моделі ознак сугестивного мовлення підлітків.

Виходячи зі сказаного, **метою** цієї праці є обґрунтування міждисциплінарної універсальної системної моделі ознак сугестивного мовлення підлітків у вигляді їхньої відповідної вербально-графічної класифікації.

Для досягнення поставленої мети виникає необхідність послідовного розв'язання таких **завдань**: з'ясування наявної в лінгвістиці, психології, фізіології та соціології номенклатури ознак сугестивного мовлення підлітків; визначення рівнів абстракції термінів, що забезпечують адекватне декодування класів ознак комунікації представниками кожної із згадуваних наук; розробка вербально-графічного образу універсальної міждисциплінарної класифікації ознак сугестивного мовлення підлітків.

Методи та методологія проведення дослідження. У роботі використано низку загальнонаукових методів, а саме: методи аналізу, синтезу, абстрагування, порівняння, а також системний метод, що уможливило узагальнити теоретичні

передумови вивчення сугестивного мовлення підлітків, та спеціальні лінгвістичні методи, зокрема: описовий з окремими прийомами зовнішньої та внутрішньої інтерпретації компонентів класифікації.

Під час створення універсальної системної класифікації ознак сугестивного мовлення підлітків на підставі чітких положень, відомих фундаментальних праць з енергетичної теорії мови (Kim, 1993; Калита, 2016) ми запропонували часткові методологічні ідеї щодо міждисциплінарного пошуку синергетичних закономірностей актуалізації в комунікації і окремих лінгвальних та позалінгвальних засобів і будь-яких їхніх комплексів.

Звідси безпосередньо й брала початок перша метрологічна умова: шукані нами ознаки мають позначатися науковими поняттями, які є загальновідомими та конвенціалізованими принаймні в лінгвістиці, психології й соціології.

Наступна умова була пов'язана з необхідністю поглиблення елементів класифікації щонайменше до другого її ієрархічного рівня, тобто до рівня класів і підкласів досліджуваних феноменів та явищ сугестивного мовлення підлітків.

Зі свого боку, третя умова, важлива для зручності подальшого використання нашої класифікації в кібернетичних моделях, полягала в чіткому співвіднесенні всіх уживаних у ній понять із відповідними блоками вказаних вище чинників (соціально-політичних, ситуативно-комунікативних, психічно-генетичних та фізіологічно-станових).

Виклад та обговорення основного матеріалу дослідження. Дотримуючись зазначених умов, використовуючи академічний алгоритм побудови комплексної класифікації понять (Клименюк, 2006, с. 183–198), ми й отримали шукану модель системи ознак сугестивного мовлення підлітків, вербально-графічний образ якої наведено на рис.1. Як бачимо, обрану за рекомендацією цього джерела структуру нашої комплексної класифікації побудовано шляхом ієрархічного розташування по вертикалі кожного рівня ознак за вектором зниження ступеня їхньої загальності. Відповідно до цього на першому (вищому) рівні класифікації нами було розташовано найбільш загальну автономну систему множини ситуативно-комунікативних ознак, яку в науці традиційно прийнято вважати умовами комунікації. За цих обставин згідно з вимогами системного підходу загальні ознаки видів комунікації підлітків записано на верхньому рівні шуканої класифікації так: 1. Види комунікації: 1.1 – формальна; 1.2 – неформальна. Такий запис показує, що множину реально функціональних у науці видів підліткової комунікації диференційовано на два великих класи (1.1 і 1.2).

На другому ієрархічному рівні в межах кожного з цих класів виокремлено (див. рис.1) відповідні підкласи ознак щодо оточення мовця (2.1 – макросоціум, 2.2 – мікросоціум, 2.3 – індивідуальне спілкування), які завжди є притаманними і формальному, і неформальному спілкуванню підлітків. У нашому розумінні, це і є п'ять шуканих універсальних ознак умов формального та неформального спілкування, достатніх для системного опису результатів міждисциплінарного наукового пізнання особливостей сугестивної комунікативної поведінки підлітка взагалі та мовленнєвої зокрема. Універсальність виокремлених таким чином ознак дозволяє дослідникові не лише виявляти в межах кожного з двох діалектично суперечливих класів типових умов спілкування підлітків, інваріанти актуалізації ними стійких комплексів лінгвальних і позалінгвальних засобів сугестивного мовлення підлітка, а також чітко встановлювати по три варіантні реалізації цих інваріантів.

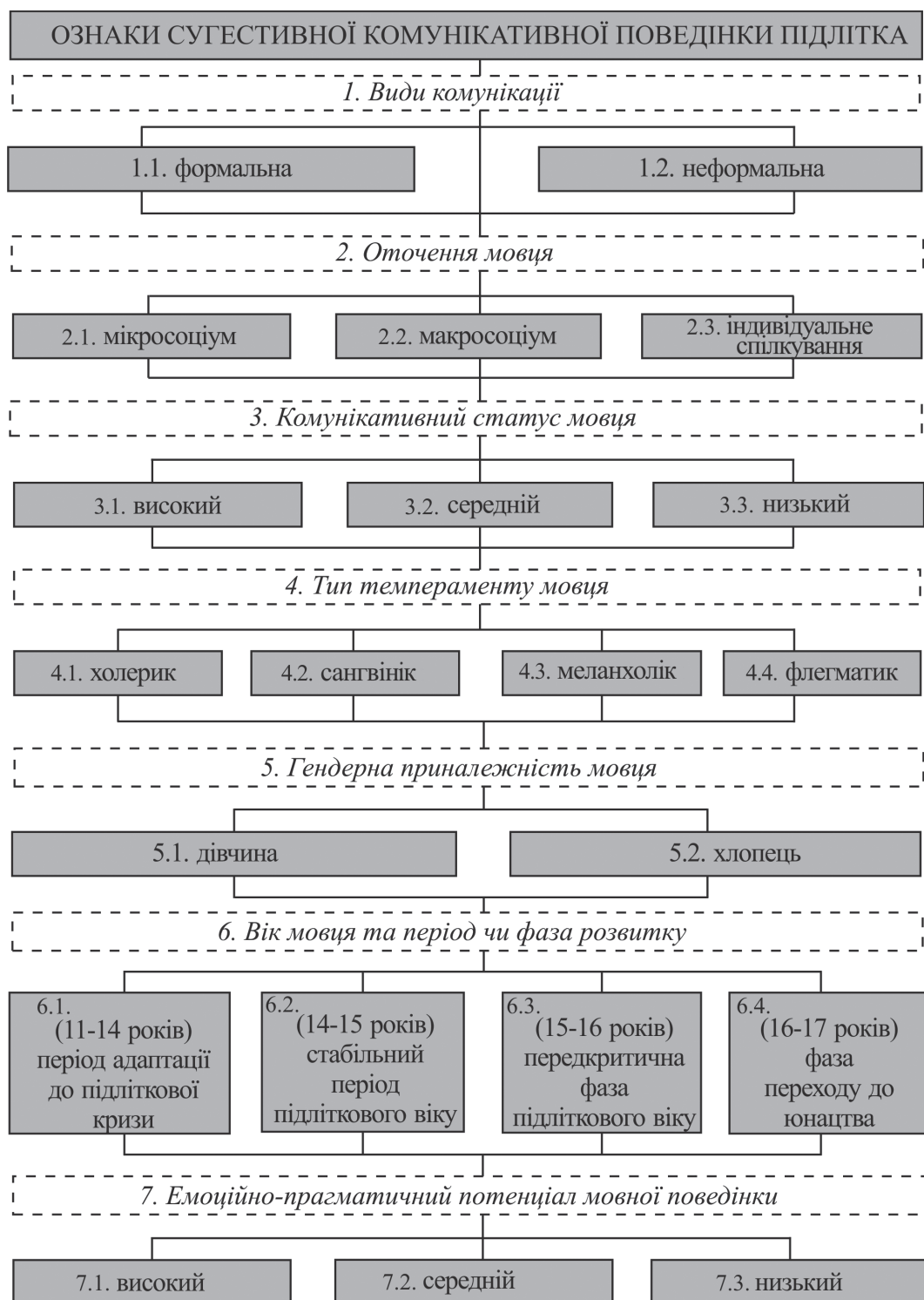

Рис. 1. Міждисциплінарна універсальна класифікація ознак сугестивного мовлення підлітків

Для отримання об'єктивних уявлень щодо раціональних меж застосування сформованої нами системи універсальних ситуативно-комунікативних ознак сугестивного мовлення підлітків не слід забувати, що будь-яка класифікація має створюватися з конкретною метою. Тому зрозуміло, що в інших випадках дослідник має змогу додаткового звернення до таких ситуативно-комунікативних ознак сугестивного мовлення, як: товариське/нетовариське, персональне/неперсональне, аудиторне/позааудиторне, підготовлене/непідготовлене тощо.

Далі за тією ж самою логікою з кола або блоку відомих у лінгвістиці соціально-політичних ознак комунікації було обрано універсальні провідні ознаки для опису результатів дослідження особливостей сугестивного мовлення підлітків. Унаслідок вибору третій ієрархічний рівень класифікації шуканих ознак мовної поведінки набув у моделі такого вигляду: 3. Комунікативний статус мовця: 3.1 – високий, 3.2 – середній, 3.3 – низький. Під цими ознаками слід розуміти реальний статус підлітка, що набувається ним у комунікації безпосередньо або був набутий у цій аудиторії з її особливою субкультурою попередньо. В інших випадках дослідник може послуговуватися такими ознаками, як: соціальний статус мовця (низький, середній, високий), відношення соціального статусу мовця до статусу слухача (вищий, рівний, нижчий), рівень освіченості (низький, середній, високий), рівень мовної культури підлітка (низький, середній, високий) тощо.

До четвертого рівня класифікації ми відносимо вибрані з психічно-генетичної множини такі провідні ознаки сугестивного мовлення підлітків: 4. Тип темпераменту мовця: 4.1 – холерик, 4.2 – сангвінік, 4.3 – меланхолік, 4.4 – флегматик. Крім цього, як і в попередніх випадках, може виникати сенс вживання ознак типу: соціальна орієнтованість мовця (екстраверт, амбівалент, інтроверт), тип акцентуації характеру мовця (демонстративний, педантичний, збудливий) тощо.

У результаті звернення до множини фізіологічно-станових ознак підлітка-мовця на п'ятому ієрархічному рівні нами висвітлено такі традиційні в науковій практиці ознаки: 5. Гендерна належність мовця: 5.1 – дівчина, 5.2 – хлопець. За іншої цільової структури наукового пізнання феноменів сугестивної комунікативної або мовленнєвої поведінки підлітка дослідник має змогу додавати до системи шуканих ознак ще такі, як: фізичний стан підлітка (поганий, нормальний, добрий), ступінь фізіологічних вад у мовленні підлітка (малий, середній, великий), рівень рухової та жестової активності підлітка під час мовлення (низький, середній, високий) тощо.

Оскільки до кола завдань наукового дослідження особливостей сугестивної комунікативної поведінки підлітка взагалі та мовленнєвої зокрема, традиційно прийнято відносити розгляд змін цих особливостей у часі, то природно, що на шостому рівні нашої класифікації знайшли своє місце такі ознаки, як: 6. Вік мовця та період чи фаза розвитку: 6.1 – період адаптації до підліткової кризи (11-14 р.), 6.2 – стабільний період підліткового віку (14-15 р.), 6.3 – передкритична фаза підліткового віку (15-16 р.), критична фаза переходу до юнацтва (16-17 р.) (Бурка, 2020с).

Звернемо також увагу на те, що незалежно від розмаїття природи походження загальних ознак, розташованих на 1-6 рівнях сформованої нами класифікації, усі вони безпосередньо пов'язані з чинниками породження та варіювання особливостей комунікативної поведінки підлітка, а отже, є мінімально необхідними для наукового опису результатів будь-якого лінгвокогнітивного дослідження. Саме такий підхід до системного розв'язання питання методологічного забезпечення експериментального визначення комплексів чинників супервентних на відповідні комплекси результатів, що мають бути отримані в царині когнітивних лінгвоенергетичних досліджень міждисциплінарного наукового пізнання особливостей комунікативної поведінки

підлітка взагалі та мовленнєвої зокрема, є, на наш погляд, найбільш раціональним. Ці обставини однозначно змушували нас добрати з множини відомих на цей час таку загальну ознаку опису результатів дослідження, у співвіднесенні з якою найзручніше було б розглядати лінгвоенергетичну сутність взаємозв'язків і механізми супервентної причинно-наслідкової взаємодії будь-якої кількості обставин та факторів, що суттєво впливають на особливості актуалізації і мовленнєвої, і комунікативної поведінки підлітків. Проведений аналіз засвідчив, що таку роль цілком здатна виконувати відома з енергетичної теорії мовлення (Калита, 2016, с. 94–107; Калита & Клименюк, 2022, с. 286–297) така універсальна лінгвоенергетична ознака, як рівень емоційно-прагматичного потенціалу актуалізації актів мовленнєвої поведінки підлітка. Тому шукану класифікацію і завершено нами відповідною універсальною системою ознак цих рівнів: 7. Рівень емоційно-прагматичного потенціалу актуалізації актів мовної поведінки (7.1 – високий, 7.2 – середній, 7.3 – низький). Універсальність обраної нами психоенергетичної ознаки рівнів актуалізації емоційно-прагматичних потенціалів лінгвальних і позалінгвальних засобів мовної поведінки підлітка полягає в тому, що цю ознаку (Калита & Клименюк, 2019) можна застосовувати і для якісної (за висновками експертів), і для кількісної (за даними апаратурних вимірів) оцінки будь-яких результатів його мислемовлення та миследій.

При цьому зрозуміло, що певні рівні емоційно-прагматичних потенціалів сугестивних висловлень та інших комунікативних дій підлітка актуалізуються внаслідок добору і синергетичної взаємодії в його психіці конкретних засобів інтенсифікації мовлення та пов'язаних із ним рухів або фізичних дій. Щодо номенклатури лінгвальних засобів і механізму їхньої взаємодії під час актуалізації індивідом смислу висловлень, то вони у вигляді відкритої нерівноважної системи вичерпно описані в роботі А. В. Клименюк (2007, с. 64–66). Серед джерел, що містять наукові трактування смислів невербальних засобів спілкування, також існує багато базових ознак, які прийнято співвідносити з особливостями реалізації цих засобів. У більшості праць візуальні види цих засобів подано (див., наприклад, “Психология общения”) у вигляді такої трирівневої системи: 1. Візуальні: 1.1 Кінесика: 1.1.1 – рухи (голови, рук, ніг тулуба, тощо); 1.2 – вираз обличчя та очей; 1.3 – поза; 1.4 – постава; 1.5 – положення голови; 1.6 – спрямованість погляду; 1.7 – візуальні контакти; 1.8 – реакції на шкірі (почервоніння, блідість, потіння). 2.1 Проксеміка (просторова та часова організація спілкування): 2.1.1 – відстань до співрозмовника; 2.1.2 – кут повороту до нього; 2.1.3 – персональний простір і т. п. 3. Допоміжні засоби спілкування: 3.1 – акцентування або приховування особливостей (статури, віку, раси, гендерної належності); 3.2 – засоби перетворення природньої зовнішності (одяг, зачіска, косметика, окуляри, прикраси, татування, вуса, борода тощо). Саме ця система в наукових джерелах і супроводжується здебільшого прикладами альтернатив практичної актуалізації характерних ознак невербальних засобів спілкування, уживаних індивідом у сугестивному мовленні. Вочевидь, що відтворену вище систему ще рано вважати завершеною та цілком досконалою. Але наукова практика показала, що для підвищення об'єктивності оцінок результатів міждисциплінарних пошуків, які, використовуючи наведену нами не зовсім стійку систему, досить часто змушені без запрошення експертів-психологів виконувати самі лінгвісти. Для цього достатньо, як це зроблено в праці І. О. Андрущенко (2015), доповнити методіку експериментального дослідження відповідною нескладною підсистемою більш конкретних ознак.

Безсумнівно, що в разі необхідності емпіричного наукового опрацювання розглядуваної нами значної кількості ознак практичної актуалізації сугестивного

мовлення підлітків у комунікації виникає питання щодо ефективності планування відповідних міждисциплінарних експериментів. Принципово вичерпне його розв'язання запропоновано, на наш погляд, у публікації (Калита & Клименюк, 2022, с. 574–585), у якій автори доводять, що воно полягає у формуванні спеціальної системної матриці-протоколу для фіксації результатів експериментального дослідження особливостей сугестивного мовлення підлітків. У боковому стовпці цієї матриці, що має форму таблиці, відтворюється повністю система змістових елементів, класифікації, зображеної на рис.1. А, у головці матриці розташовують послідовно показники систем ознак результатів актуалізації мислёмовлення та миследій підлітка, що їх встановлено під час експерименту. Наприклад, у нашому випадку це мають бути: рівні емоційно-прагматичних потенціалів реалізації актів комунікативної поведінки в цілому та мовленнєвої зокрема, ознаки лінгвальних засобів комунікації, ознаки інтонаційних засобів реалізації мовлення, ознаки візуальних і допоміжних засобів спілкування. Наявність причино-наслідкового зв'язку між ознаками, які вказано в боковому стовпці та головці матриці, помічають крапкою в клітинці перетину цієї стрічки та стовпчика. Таке маркування результатів дозволяє дослідникові без будь-яких ускладнень провадити кількісний опис з'ясованих закономірностей та встановлювати частотні статистичні показники отримуваних ним результатів. На завершення варто звернути увагу й на те, що за умов планування програми і методики експериментальних досліджень із застосуванням розробленої нами класифікації ознак та згадуваної вище системної матриці-протоколу, ми набуваємо можливості для опису 1728 варіантних реалізацій низки феноменів та явищ сугестивного мовлення підлітків у комунікації.

Висновки та перспективи дослідження. Викладене дає підстави стверджувати, що обґрунтована модель класифікації універсальних ознак здатна забезпечити адекватну розробку програми і методики започаткованого нами міждисциплінарного експериментального пошуку лінгвоенергетичних особливостей актуалізації сугестивного мовлення підлітків.

Ми також уважаємо, що запропонована методологія систематизації ознак сугестивного мовлення підлітків здатна слугувати надійним орієнтиром для системної розробки програм і методик цілої низки подальших ширших або глибших наукових пошуків лінгвоенергетичних особливостей актуалізації сугестивного мовлення іншими категоріями мовців.

ЛІТЕРАТУРА

- Андрущенко, И. А. (2015). Методика фонетического исследования: определение типа акцентуации политической личности. *Science and Education a New Dimension Philology*, III (11)(56), 38–40.
- Бурка, Н. А. (2020а). Система чинників та механізми породження сугестивної мовної поведінки підлітка. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія: Філологія, 46(1), 59–62. <http://doi.org/10.32841/2409-1154.2020.46-1.13>
- Бурка, Н. А. (2020b). Супервентность речевого поведения подростка. *Нова філологія*, 80, 84–91. <http://doi.org/10.26661/2414-1135-2020-80-1-14>
- Бурка, Н. А. (2020с). Обґрунтування меж підліткового віку для лінгво-когнітивних досліджень. *Актуальні питання іноземної філології*, 13, 35–40.
- Бурка, Н. А., & Калита, А. А. (2019). Методологічне підґрунтя дослідження когнітивних закономірностей просодичної організації дитячого маніпулятивного мовлення. *Наукові записки Національного університету “Острозька академія”*. Серія: Філологічна, 7(75), 69–73.

- Калита, А. А. (2016). Энергетика речи [монография]. Кафедра.
- Калита, А. А., & Клименюк, А. В. (2019). Теоретико-методологические основы исследования флуктуации эмоционально-прагматического потенциала речемышления и мышледействия человека. *Одесский лингвистический вестник*, 13, 115–123.
- Калита, А. А., & Клименюк, А. В. (2022). Методологические основы когнитивных лингво-энергетических исследований [могнография]. МПП “ЛИНО”.
- Клименюк, О. В. (2006). Технологія наукового дослідження. ТОВ “Видавництво “Аспект – Поліграф”.
- Клименюк, О. В. (2007). Виклад та оформлення результатів наукового дослідження. ТОВ Видавництво “Аспект- Поліграф”.
- Психология общения “Невербальные средства общения”. MyPsiholog. <https://mypsiholog.com/psychology-communication/226-verbalnye-sredstva-obscheniya.html>
- Kim, J. (1993). Supervenience as a Philosophical Concept. In Jaegwon Kim, *Supervenience and Mind: Selected Philosophical Essays* (pp. 131–160). Cambridge University Press.

REFERENCES

- Andruschenko, I. A. (2015). Metodika foneticheskogo issledovaniya: opredelenie tipa akcentuacii politicheskoy lichnosti. *Sciense and Education a New Dimension Philology, III (11)(56)*, 38–40.
- Burka, N. A. (2020a). Systema chynnykiv ta mekhanizmy porodzhennia suhestyvnoi movnoi povedinky pidlitka. *Naukovyj visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Serii: Filolohiia*, 46(1), 59–62. <http://doi.org/10.32841/2409-1154.2020.46-1.13>
- Burka, N. A. (2020b). Superventnost rechevogo povedeniya podrostka. *Nova filolohiia*, 80, 84–91. <http://doi.org/10.26661/2414-1135-2020-80-1-14>
- Burka, N. A. (2020c). Obgruntuvannia mezh pidlitkovoho viku dlia linhvo-kohnityvnykh doslidzhen'. *Aktual'ni pytannia inozemnoi filolohii*, 13, 35–40.
- Burka, N. A., & Kalyta, A. A. (2019). Metodolohichne pidgruntia doslidzhennia kohnityvnykh zakonmirnostej prosodychnoi orhanizatsii dytiachoho manipulyativnoho movlennia. *Naukovi zapysky Natsional'noho universytetu “Ostroz'ka akademiia”*. Serii: Filolohichna, 7 (75), 69–73.
- Kalita, A. A. (2016). *Energetika rechi* [monografiya]. Kafedra.
- Kalita, A. A., & Klimenyuk, A. V. (2019). Teoretiko-metodologicheskie osnovy issledovaniya fluktuacii emocionalno-pragmaticeskogo potenciala rechemyshleniya i mysledejstviya cheloveka. *Odes'kyj linhvistychnyj visnyk*, 13, 115–123.
- Kalita, A. A., & Klimenyuk, A. V. (2022). *Metodologicheskie osnovy kognitivnyh lingvo-energeticheskikh issledovaniy* [mognografiya]. MPP “LINO”.
- Klymeniuk, O. V. (2006). *Tekhnolohiia naukovoho doslidzhennia*. TOV “Vydavnytstvo “Aspekt – Polihraf”.
- Klymeniuk, O. V. (2007). *Vyklad ta oformlennia rezul'tativ naukovoho doslidzhennia*. TOV Vydavnytstvo “Aspekt- Polihraf”.
- Psihologiya obsheniya “Neverbalnye sredstva obsheniya”*. MyPsiholog. <https://mypsiholog.com/psychology-communication/226-verbalnye-sredstva-obscheniya.html>
- Kim, J. (1993). Supervenience as a Philosophical Concept. In Jaegwon Kim, *Supervenience and Mind: Selected Philosophical Essays* (pp. 131–160). Cambridge University Press.

Дата надходження до редакції 25.11.2022

Ухвалено до друку 22.12.2022

Відомості про автора

<p>Бурка Наталія Анатоліївна,</p> <p>кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри англійської мови і перекладу факультету східної і слов'янської філології Київського національного лінгвістичного університету e-mail: leschenko.nat@gmail.com</p>		<p>Сфера наукових інтересів:</p> <p>психоенергетичні особливості перебігу когнітивних процесів у свідомості мовця</p>
--	--	--